

Avtal om gemensam fosforfällning i Lilla Värtan

§1

Parter

Stockholms stad genom dess exploateringsnämnd (org.nr 212000-0142), Lidingö stad (org.nr 2012000-0191), Danderyds kommun (org.nr 212000-0126 Nacka kommun (org.nr 212000-0167 och Solna stad (org.nr 212000-0175), nedan gemensamt kallade parterna.

Stockholms stad genom dess exploateringsnämnd kallas nedan för Exploateringsnämnden.

§2

Bakgrund

Sedan 2021 pågår ett samarbete mellan parterna inom Lilla Värtans avrinningsområde. Syftet med samarbetet är samordna och främja parternas vattenvårdsarbete. För att bidra till att följa miljökvalitetsnormerna för Lilla Värtan har parterna tagit fram ett gemensamt lokalt åtgärdsprogram (LÅP) för Lilla Värtan med förslag till åtgärder för respektive kommun. Även ett antal åtgärder som med fördel genomförs gemensamt föreslås i åtgärdsprogrammet.

Lilla Värtan är kraftigt övergödd. För att minska övergödningsproblematiken föreslås i LÅP att delar av kustvattnets botten behandlas med en metod där aluminium tillsätts för att binda fosfor i sedimentet, så kallad fosforfällning. Miljönyttan med en fosforfällning är att fosfor plockas bort från systemet, vilket innebär mindre näring till exempelvis oönskade algbloomningar, och minskar belastningen av fosfor även i omgivande vattenförekomster. Behandlingen reducerar internbelastningen av fosfor och minskar därmed övergödningsproblematiken i Lilla Värtan, vilket är en nödvändig förutsättning för att kunna bidra till att följa miljökvalitetsnormerna. För kommunerna är miljökvalitetsnormerna bindande och de regleras i 5 kap. miljöbalken.

LÅP kan ses som en avsiktsförklaring till att fosforfällning genomförs som en gemensam åtgärd. Fosforfällning är en kostnadseffektiv åtgärd jämfört med att reducera samma mängd fosfor med andra åtgärder på land. Den föreslagna bottenbehandlingen innebär att cirka 21 ton fosfor som idag återfinns i Lilla Värtans botten kan bindas

permanent. Det motsvarar den mängd mobil fosfor som beräknas frisättas över tid under fosfors omsättningstid i sedimentet (cirka 11 år), dvs under det kommande årtiondet¹. En fällningsinsats bör, om möjligt, samordnas med angränsande vattenförekomster som står i förbindelse med Lilla Värtan. Målsättningen är att genomföra bottenbehandlingen i Lilla Värtan parallellt med motsvarande behandling i Edsviken. Detta ger samordningsvinster vad gäller såväl personella resurser som kostnader kopplat till själva entreprenaden.

Angränsande Brunnsviken fosforfällades 2019. Övriga åtgärder som respektive kommun genomför för att minska belastningen från land behöver ske parallellt för att erhålla bästa möjliga resultat. En fällning i Lilla Värtan kan behöva upprepas för att binda nytilkommen fosfor, vilket parterna i sådant fall ska teckna nytt avtal om. Parterna tecknar nu det aktuella avtalet för genomförandet av den gemensamma åtgärden i form av fosforfällning i Lilla Värtan.

§3

Syfte

Avtalet reglerar kostnad och ansvarsfördelning mellan parterna för den gemensamma fosforfällningen/aluminiumbehandlingen av Lilla Värtans botten, nedan kallat Projektet.

§4

Villkor för genomförande

Parterna är överens om att detta avtal inte avser att bilda ett enkelt bolag enligt 4 kap. lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag.

Vardera parten ansvarar för sina egna kostnader och förpliktelser som uppstår som en följd av samarbetet.

§5

Genomförandetid

Projektet bedöms ta cirka fyra månader och beräknas genomföras år 2027 alternativt 2028 eller 2029.

Detaljerad genomförandetid fastslås av Exploateringsnämnden i god tid innan behandling så att medel kan avsättas i avtalsparternas budgetprocesser, se § 7 om kostnadsfördelning. För att åtgärden ska kunna utföras under ett visst år behöver Exploateringsnämnden senast i mars det året ha bestämt att åtgärden ska genomföras det

¹ Läckagebenägen fosfor i Lilla Värtans sediment – underlag för aluminiumdosering. Emil Rydin, 2020-12-14. Rapport 2020:39. Naturvatten i Roslagen AB

året. Ett sådant beslut kommer bl.a. att baseras på om finansiering erhållits från avtalsparterna för utförande under det året.

§6

Arbetsgrupp/Organisation

Exploateringsnämnden ansvarar för att tillse att projektet genomförs, och arbetet kommer att samordnas av Stockholms stad genom dess miljöförvaltning.

Utöver Exploateringsnämnden ingår även Lidingö stad, Nacka kommun, Danderyds kommun och Solna stad samt Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) i Projektets arbetsgrupp.

§7

Finansiering och kostnadsfördelning

Fördelningen av samtliga kostnader för Projektet, som uppstår efter att samtliga parter undertecknat avtalet, sker enligt procentuell fördelningsnyckel nedan. Fördelningen utgår från respektive kommuns andel av avrinningsområdet, invånarantal och andel av total kuststräcka, se bilaga ”Kostnadsfördelningsnyckel Lilla Värtan fosforfällning 2027-2029”.

För genomförande av åtgärden gäller ett kostnadstak om totalt 16 miljoner kronor (genomförande år 2027) för de gemensamma åtagandena. I denna budget ryms bl.a. kostnader kopplat till utförande av åtgärden samt kostnader för samråd med sakägare. För varje år som insatsen fördröjs är uppskattad risk för kostnadsökning 1 miljon kr/år. Kostnadstaket för år 2028 är därför 17 miljoner och för år 2029 18 miljoner. Kostnaderna för Projektet får inte överstiga kostnadstaket för det år åtgärden utförs, utan kostnaderna ska maximalt motsvara kostnadstaket.

Maximal kostnad per avtalspart beräknad för år 2027

kommun	kostnad (kr)	fördelning av budget (%)
Stockholm	7 762 258	49
Lidingö	4 094 907	26
Nacka	1 568 243	10
Solna	512 941	3
Danderyd	2 060 585	13
Totalt	16 000 000	100

Respektive avtalspart ansvarar för att tillgängliggöra medel inför behandlingen.

Heltäckande finansiering motsvarande maximalt 16 miljoner kr (2027), 17 miljoner (2028) eller 18 miljoner (2029) är en förutsättning för att Projektet ska kunna genomföras i sin helhet. Skulle någon part inte få finansiering för sin del av åtgärden ska åtgärder istället utföras till ett kostnadstak motsvarande resterande andelar av

budgeten enligt ovan. Om Projektet inte genomförs i sin helhet är avsikten att de parter som inte deltagit i genomförandet av Projektet uppta nya diskussioner om eventuella ytterligare fällningsåtgärder, vilka i sådant fall ska regleras genom ett nytt avtal mellan dessa parter.

Parterna har identifierat att det kan finnas möjligheter att söka externa bidrag för delar av kostnaden. Bidrag kommer sökas om tillfälle ges, separat eller gemensamt.

§8

Ansvarsfördelning projektgenomförande

Verksamhetsutövare

Exploateringsnämnden är verksamhetsutövare för behandlingen. Exploateringsnämnden kommer att uppdra åt SVOA att ansvara för upphandling och genomförande av samrådsunderlag och åtgärdsgenomförande. SVOA fakturerar Exploateringsnämnden samt övriga kommuner (Lidingö, Nacka, Danderyd och Solna) för deras respektive del av kostnaden, enligt kostnadsfördelning i tabell 1. Fakturering sker vid ett tillfälle, samma år som fällningsåtgärden och efter att den har avslutats.

Värd för etableringen

Etablering för åtgärden kommer att ske inom fastighet inom någon av de kommuner som är part till detta avtalet. SVOA undersöker lämpliga etableringsplatser och i samråd med berörd kommun bestäms vilken kommun som utgör etableringsplats för åtgärden.

Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (inkl. öppet informationsmöte).

Verksamhetsutövaren (Exploateringsnämnden) ansvarar för samrådet enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Exploateringsnämnden, genom att uppdra åt SVOA, ansvarar för kontakt med länsstyrelsen samt att förbereda och genomföra samrådets delar, inklusive samrådsmöte, så kallat informationsmöte, med sakägare. Exploateringsnämnden ansvarar för att ta fram inbjudan till samrådsmötet.

Samrådsunderlag, anmälan om samråd och åtgärdsgenomförande utförs av upphandlad resurs som SVOA har ramavtal med.

Respektive kommun (Stockholm, Lidingö, Danderyd, Nacka och Solna) undersöker vilka fastighetsägare som berörs av behandlingen och tar fram kontaktuppgifter för inbjudan till informationsmöte.

Publicering sker gemensamt genom SVOA. Respektive avtalspart ansvarar för utskick av inbjudan till informationsmötet och eventuellt utskick av informationsmaterialet i respektive kommun. Respektive avtalspart medverkar vid genomförandet av informationsmötet.

Aktiviteten samordnas i möjligaste mån med motsvarande samrådsförfarande för bottenbehandlingen i Edsviken.

Upphandling av entreprenad

Exploateringsnämnden, genom SVOA, ansvarar för avrop för genomförande av arbetet. Genomförande sker om möjligt i samverkan med motsvarande åtgärd i Edsviken för att erhålla samverkansfördelar.

Informationsinsatser under behandlingstiden

Samtliga kommuner ansvarar gemensamt för att ta fram informationsmaterial (t.ex. skyltar) och information till respektive kommuns hemsida. Respektive kommun ansvarar för att placera eventuella skyltar inom sin kommun och sprida information på aktuell hemsida.

Kommunen som är värd för etableringen stöttar entreprenören och hjälper (om så behövs) till med ansökningar avseende tillstånd och dispenser eller rådighetsavtal.

§9

Twister

Twister med anledning av detta avtal ska i första hand avgöras genom förhandlingar mellan parterna och i andra hand av svensk domstol med tillämpning av svensk rätt.

§10

Signering av avtal

Efter beslut hos avtalsparterna signeras avtalet i fem exemplar, där respektive part erhåller varsitt.

§11

Villkor för avtalets giltighet

Detta avtal är till alla delar förfallet utan ersättningsrätt till någondera parten om inte

- avtalet senast den 10 november 2028 godkänns genom beslut som senare vinner laga kraft av behörig nämnd, förvaltning eller kommunfullmäktige hos respektive part, och
- avtalet signeras digitalt av samtliga deltagande avtalsparter.

Parterna är överens om att om endera part, efter att villkoren enligt ovan är uppfyllda, inte erhåller finansiering för åtgärden utträder den parten ur avtalet och Projektet genomförs med en reducerad insats motsvarande överenskommen fördelning för de kvarvarande kommunerna, se närmare under § 7 ovan.

Parterna är medvetna om att beslut om godkännande av avtalet måste ske senast

- den 10 november 2026 för utförande under år 2027,
- den 10 november 2027 för utförande under år 2028, och
- den 10 november 2028 för utförande under år 2029.

För Stockholms stad

Ort/datum:

Signatur:

Namn, Titel:

För Lidingö

Ort/datum:

Signatur:

Namn, Titel:

För Danderyd

Ort/datum:

Signatur:

Namn, Titel:

För Nacka

Ort/datum:

Signatur:

Namn, Titel:

För Solna

Ort/datum:

Signatur:

Namn, Titel:
